

Седмична колумна високог представника за БиХ, Кристијана Шварц-Шилинга: “Партнерство за мир на дохват руке”

Крајем овог мјесеца, 28. и 29. новембра, лидери НАТО-а ће се састати у Риги, у Латвији, ради утврђивања планова Савеза за неколико наредних година. Централна тема на самиту вјероватно ће бити војна трансформација и све већи ангажман НАТО савеза на изградњи мира у Авганистану. Међутим, разговараће се и о бившој Југославији, те постоји могућност да се Босни и Херцеговини упути позив да приступи НАТО-вом програму Партнерство за мир.

Искрено се надам да ће Босна и Херцеговина примити ту позивницу. Она би заиста била заслужена. У посљедњих неколико година у области реформе одбране постигнути су огромни помаци, а укупан резултат је да ова земља сада има систем одбране који може себи приуштити и који је сврсисходан. Чланство у Партнерству за мир је сљедећи логичан корак.

Међутим, постоји једно питање које би и даље могло бити препрека Босни и Херцеговини да уђе у Партнерство за мир. Власти још увијек нису успоставиле задовољавајућу сарадњу са Међународним трибуналом за бившу Југославију у Хагу.

Учешће у Партнерству за мир је, на много начина, евро-атлантски еквивалент потписивању Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом. То је практично први корак на путу према чланству у НАТО савезу. А изгледи за коначно чланство у Европској унији и НАТО-у су кључ за сигурну будућност Босне и Херцеговине и њених грађана.

Партнерство за мир је 1994. године основао мој бивши колега у њемачкој Влади, Манфред Вернер, када је био на функцији генералног секретара НАТО-а. Партнерство за мир је био – и остаје и даље – веома иновативан програм створен у циљу олакшања сарадње са партнерским земљама, како би се проширила зона мира и стабилности у Европи. Овај програм се састоји од практичних, билатералних активности између појединачних партнерских земаља и НАТО-а, што омогућава партнерским земљама да развијају сопствене односе са НАТО-ом, бирајући сопствене приоритете за сарадњу.

Свака чланица Партнерства за мир мора преузети неколико политичких обавеза у циљу очувања демократског друштва; придржавати се принципа међународног права; испуњавати обавезе из Повеље УН-а, Универзалне декларације о људским правима, Хелсиншког финалног акта и међународних споразума о разоружању и контроли наоружања; суздржавати се од пријетњи и кориштења силе против других земаља; поштовати постојеће границе, те рјешавати спорове на миран начин.

Чланице Партнерства за мир такође преузимају специфичне обавезе у смислу промовисања транспарентности у националном планирању одбране и утврђивању буџета, у циљу успостављања демократске контроле над оружаним снагама и изградње капацитета за заједничко дјеловање са НАТО-ом у мировним и хуманитарним операцијама.

НАТО, заузврат, осигурава свеобухватни програм сарадње, а савезници се обавезују да ће спровести консултације са сваком земљом-партнером која уочи постојање директне пријетње њеном територијалном интегритету, политичкој независности или њеној безбједности. Поред тога, земље-партнери имају право на властите представнике у Штабу НАТО-а и на учествовање у раду Савјета евро-атлантског партнерства, као ширег форума за вођење дијалога и консултација о политичким и безбједносним питањима, које се такође налази у НАТО Штабу.

За земље које желе чланство у НАТО-у, програм «Партнерство за

мир» такође представља први корак ка учествовању у Акционом плану за чланство у НАТО-у, што је програм прилагођен земљама-партнерима путем којег се оне припремају за чланство. Латвија, земља која ће бити домаћин предстојећег Самита и шест других бивших комунистичких земаља које су чланство у НАТО-у стекле 2004. године, такође су прошле кроз овакав процес. Албанија, Хрватска и Македонија тренутно учествују у активностима везаним за Акциони план за чланство у НАТО-у.

НАТО је већ вршио надзор над изузетном трансформацијом одбрамбених структура Босне и Херцеговине. Тај процес је подразумијевао увођење цивилне командне и контролне структуре на државном нивоу, укључујући и Министарство одбране на државном нивоу, увођење демократске и парламентарне контроле и надзора над оружаним снагама, увођење транспарентности у планове и буџете за одбрану, израду државне безбједносне политике, увођење заједничке доктрине, обуке и стандарда за опрему, као и велика смањења војних потенцијала. У поређењу са минимумом услова које је дефинисао НАТО за чланство БиХ у «Партнерству за мир», Босна и Херцеговина је током 2005. године остварила велики напредак, посебно постизањем сагласности о јединственим војним снагама које су компатибилне с НАТО-ом и чији је даљи развој сада већ у поодмаклој фази.

Начин на који су спроведене ове реформе, путем политичког и професионалног опредјељења главних актера у свим сегментима одбране широм земље, предвођених министром одбране Николом Радовановићем, представљаће одличну припрему за чланство у «Партнерству за мир».

Међутим, још увијек није остварена задовољавајућа сарадња са Хашким трибуналом и то ће спријечити даљи напредак. Прецизније, органи власти Републике Српске морају испунити оно што представља њихову моралну и законску обавезу. Између осталог, морају на практичан и конкретан начин показати да чине све што могу како би пружили помоћ у хапшењу осумњичених за ратне злочине који су још увијек на слободи. Када то учине, Босна и Херцеговина ће бити позвана да се придружи

«Партнерству за мир». Ако то не учине, Босна и Херцеговина неће добити овај позив.

Кристијан Шварц-Шилинг је високи представник међународне заједнице и специјални представник Европске уније у Босни и Херцеговини.